

حلقه مفقوده شکوفایی اقتصاد انرژی های تجدیدپذیر در ایران و کرمان

مانع بلند تأمین مالی

مرتضی آیین

انرژی های تجدیدپذیر اصولاً انواعی از انرژی هستند که به صورت جریانی در طبیعت وجود داشته و همین نوسانات و جریانی بودن آنها بهره برداری از این انرژی ها را از نظر تکنولوژیکی پیچیده و از نظر میزان سرمایه گذاری مورد نیاز با هزینه های نسبتاً بالایی روبرو می کند. حجم بالای انرژی های تجدیدپذیر در دسترس، پاک بودن، رایگان بودن بهره برداری از آنها و مواردی از این دست در عصر حاضر بر کسی پوشیده نیست. از طرفی، افزایش هزینه های

بهره برداری از انرژی های تجدیدناپذیر خصوصاً هزینه های اجتماعی و زیست محیطی آن و همچنین رشد آگاهی بشری و بیدار شدن حس مسئولیت بشری در مورد محیط زیست و نسل های آینده همه و همه افزایش بهره برداری از انرژی های تجدیدپذیر برای تأمین نیازهای بشری را به یک مطالبه عمومی تبدیل کرده است. اصولاً توسعه بهره برداری از انرژی های تجدیدپذیر نیازمند تأمین پیش نیازهایی است که اهم آنها به شرح زیر است:

- ۱- دارا بودن پتانسیل منطقه ای برای بهره برداری از انرژی مورد نظر
- ۲- اقتصادی بودن سرمایه گذاری برای بهره برداری از انرژی مورد نظر
- ۳- مطالبه عمومی جهت بهره برداری از انرژی های تجدیدپذیر
- ۴- امکان جذب اقتصادی انرژی تولید شده برای پوشش هزینه سرمایه گذاری انجام شده

مطالعه موردی کشور ایران

اماد مورد کشور ایران، با توجه به وسعت کشور و همچنین داشتن رژیم های آب و هوایی بسیار متفاوت در پهنه های وسیع، مناطق مختلفی هستند که پتانسیل های بالایی برای بهره برداری از انرژی های تجدیدپذیر خصوصاً بادی و خورشیدی دارند. مثلاً کشور ایران در کمربند تابش خورشیدی جهان قرار گرفته است و استانهایی نظیر کرمان، یزد و خراسان جنوبی در دوزنقه طلایی این تابش قرار گرفته اند. از نظر پتانسیل بادی نیز نقاطی با پتانسیل های بسیار بالا در کشور وجود دارد.

اما در مورد هزینه سرمایه گذاری برای بهره برداری از انرژی های تجدیدپذیر نیز بایستی به این نکته اشاره کرد که در طول سالهای گذشته این هزینه ها به طور چشمگیری کاهش یافته اند، مثلاً در مورد انرژی خورشیدی این هزینه ها از سال ۱۹۷۷ میلادی تا کنون بیش از ۱۰۰ برابر کاهش یافته اند یعنی به طور میانگین این هزینه ها هر سال نصف شده است. به صورتی که هم اکنون منابع انرژی تجدیدپذیر از نظر هزینه تمام شده تولید انرژی با سایر انواع منابع انرژی در حال رقابت می باشند. اما در مورد پیش نیاز سوم نیز بایستی به این نکته توجه داشت که در متن جامعه ایران نیز بهره برداری از منابع انرژی تجدیدپذیر به یک مطالبه و خواست عمومی تبدیل شده است و این سوال همیشه ذهن آحاد جامعه را به خود معطوف نموده است که چرا انرژی های تجدیدپذیر با این همه منافع که دارند و با توجه به پتانسیل های بالای کشورمان در این زمینه، مورد بهره برداری وسیع قرار نمی گیرند و بهره برداری از آنها هنوز در حد شعار باقی مانده است.

اما در خصوص امکان جذب انرژی های مذکور در سطح کشور نیز تحولات بسیار امیدوار کننده ای رخ داده است که از جمله آن می توان به افزایش بی سابقه تعرفه و مدت خرید تضمینی انرژی های تجدیدپذیر اشاره کرد. این افزایش، زمانی قابل درک است که روند آن طی سالهای اخیر مورد بررسی قرار گیرد:

سال ۱۳۸۰: خرید انرژی های تجدیدپذیر برای ۲۰ ساعت از شبانه روز به نرخ ۶۵۰ ریال و حداکثر در ۴ ساعت از ساعات کم باری شبکه به نرخ ۴۵۰ ریال به ازای هر کیلووات ساعت
سال ۱۳۸۷: نرخ ها به ترتیب ۱۳۰۰ و ۹۰۰ ریال
سال ۱۳۹۱: برابر ۱۸۶۳ و ۱۷۹۲ ریال
سال ۱۳۹۲: برابر ۴۴۴۲ و ۴۳۷۱ ریال (اما برای مدت ۵ سال)
سال ۱۳۹۳: برابر ۴۶۲۸ و ۴۴۸۰ ریال (به مدت ۵ سال)

رشد این شرکت ها می باشد. نیاز است فعالیت این شرکت ها به عنوان یک فعالیت اقتصادی تعریف و مجوزهای لازم و همچنین حمایت کافی اعم از آموزش های تخصصی و کمک های مالی تارسیدن به نتیجه مطلوب از این شرکت ها صورت گیرد.

۵- حمایت ویژه و هدفمند از بنگاه های کوچک و متوسط: براساس آمار نزدیک به ۹۰ درصد از بنگاه های صنعتی کشور از نوع کوچک و متوسط بوده که ۴۲ درصد از اشتغال بخش صنعت را شامل می شود که نشان دهنده نقش تعیین کننده این نوع بنگاه ها در توسعه اقتصادی و ایجاد اشتغال با سرمایه گذاری بسیار کمتر نسبت به بنگاههای بزرگ می باشد.

موارد زیر از اصلی ترین نیازهای حمایتی این بنگاه ها است:

- ۱- ۵- تأمین مالی ارزان، سریع و آسان این بنگاه ها
- ۲- ۵- ایجاد صندوق های ریسک پذیر جهت حمایت واقعی از این بنگاه ها و همچنین بهبود و تسهیل کردن شرایط اخذ وثیقه و چابک سازی صندوق های موجود که متأسفانه تاکنون این صندوق ها نتوانستند به رسالت واقعی خود در این زمینه عمل کنند.
- ۳- ۵- ایجاد یک ساختار اجرایی مناسب برای وصل کردن این بنگاه ها به هلدینگ ها و صنایع بزرگ جهت تأمین نیازهایشان از بنگاه های کوچک و متوسط (شکلگیری خوشه های صنعتی در عمل)
- ۴- ۵- ارائه آموزش های مورد نیاز به مدیران این بنگاه ها و همچنین آموزش های فنی حین کار به پرسنل این بنگاه ها با هدف بالا بردن سطح کیفی مدیریت و ارتقا کیفیت محصول
- ۵- ۵- پرداخت هزینه های بازاریابی و شرکت در نمایشگاه های خارجی به طور کامل و کمک به توسعه بازار صادراتی این بنگاه ها
- ۶- ۵- قبول کردن اظهارنامه مالیاتی این بنگاه ها بدون رسیدگی و اعتماد به آنها
- ۷- ۵- ارائه خدمات حسابداری و در اختیار قراردادن نرم افزارهای مالی جهت کمک به شفافیت و محاسبه بهای تمام شده محصول تولیدی به جهت رقابت و برنامه ریزی صحیح مالی
- ۸- ۵- ارائه مشاوره لازم در زمینه های مورد نیاز اعم از مالیاتی - بیمه ای - سرمایه گذاری و.....

۶- توجه ویژه به بخش معدن: کشور ما دارا بودن رتبه دهم در جهان ۳ درصد از ذخایر معدنی شناخته شده جهان را در اختیار دارد اما متأسفانه سهم معدن در تولید ناخالص داخلی حدود ۱/۲ درصد می باشد و در زمینه اکتشاف پهنه های معدنی نیز وضعیت مطلوبی ندارد و گزارشات مختلف پهنه های معدنی کشف شده را بین حداکثر ۱۰ تا ۱۵ درصد نشان می دهد. معدن و صنایع معدنی می توانند نقش ویژه و اساسی در رشد و توسعه بخش صنعت داشته باشند. زنجیره ارزش در این بخش باعث رشد صنایع پایین دستی، ایجاد اشتغال در مناطق محروم و صادرات با ارزش افزوده بالا می باشد که لازم است ضمن توجه ویژه به این بخش که می تواند یکی از منابع درآمدی در کنار نفت باشد موارد زیر در اولویت قرار گیرد:

- ۱- ۶- اصلاح قوانین و بخشنامه ای مرتبط به این حوزه به گونه ای که جذابیت لازم برای سرمایه گذاری داخلی و خارجی فراهم شود. قانون فعلی معادن، ظرفیت کافی و لازم برای جذابیت در این زمینه را ندارد.
- ۲- ۶- کاهش حقوق دولتی و منطقی کردن آن با نظر تشکل های بخش خصوصی از قبیل خانه معدن، سازمان نظام مهندسی و اتاق بازرگانی
- ۳- ۶- حل کردن مساله معارضین محلی
- ۴- ۶- قبول کردن پروانه معدن و ماشین آلات به عنوان وثیقه از طرف بانک ها
- ۵- ۶- مشارکت در ریسک اکتشاف توسط دولت
- ۶- ۶- ایجاد و ارائه تسهیلات لازم جهت بکارگیری روش های نوین در اکتشافات معدنی

۷- تفویض اختیار به استان ها: یکی از نکاتی که در بند ۳ سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی که مقام معظم رهبری به آن تاکید فرمودند ایجاد بستر رقابت بین مناطق و استان ها و به کارگیری ظرفیت و قابلیت متنوع در جغرافیای مزیت های مناطق کشور می باشد. به نظر می رسد تفویض اختیار کافی به مدیران و مسئولین ارشد هر استان در حوزه های اقتصادی از طرف دولت محترم و وزاری مربوط از ضروری ترین نیازهای به فعلیت رساندن این بند از سیاست های اقتصاد مقاومتی می باشد. امید است با تعامل هر چه بیشتر فعالان بخش خصوصی و دولت محترم، شاهد رشد و شکوفایی اقتصادی هر چه بیشتر کشور عزیزمان ایران باشیم.

* رئیس کمیسیون صنعت و معدن اتاق بازرگانی استان کرمان